

آیین نامه ساماندهی، بهسازی و عمران مساجد کشور

مصوب ۱۳۷۶/۴/۸ هیأت وزیران

ماده ۱ - وزارت راه و ترابری، سازمانها و شرکتهای تابعه آن مکلفند، در قالب طرحهای مصوب در دست اجرای خود، مشتمل بر کلیه راهها، پایانهها، پایانههای مرزی، فرودگاهها، بنادر و ایستگاههای راه آهن، احداث مسجد یا نمازخانه مناسب را پیش‌بینی و در راههای موجود با استفاده از اعتبارات فصل راه و ترابری و سایر اعتباراتی که تأمین خواهد شد، ترجیحاً در قالب مجتمع‌های خدمات رفاهی، نسبت به احداث مسجد یا نمازخانه مناسب اقدام نمایند.

- در تاریخ ۳۱ خرداد ۱۳۹۰، با رأی مجلس شورای اسلامی و سپس تأیید شورای نگهبان، وزارت راه و شهرسازی، از ادغام دو وزارتخانه ی راه و ترابری و مسکن و شهرسازی به وجود آمد.

ماده ۲ - سازمان حمل و نقل پایانه‌های کشور موظف است، طرح جامع احداث مساجد یا نمازخانه‌های بین راهی اعم از مکان یابی، طراحی و ساخت را با هماهنگی سازمان تبلیغات اسلامی (صندوق عمران مساجد) تهیه نماید.

تبصره ۱ - کلیه دستگاههای دولتی و غیر دولتی و اشخاص حقیقی و حقوقی، در صورت تمایل به ساخت مساجد یا نمازخانه بین راهی، موظف به رعایت طرح مذکور می‌باشند.

تبصره ۲ - اداره، تعمیر و نگهداری مساجد موضوع این ماده به عهده وزارت راه و ترابری و سازمانها و شرکتهای تابعه آن می‌باشد.

- برابر مصوبه شماره ۷۴۰۲۲/۱۹۰۱ مورخ ۱۳۸۲/۸/۲۲ شورای عالی اداری، کلیه وظایف، نیروی انسانی، تجهیزات، تعهدات و اعتبارات «معاونت راهداری وزارت راه و ترابری» به سازمان حمل و نقل و پایانه‌های کشور منتقل معاونت مذکور از تشکیلات «وزارت راه و ترابری» حذف گردید و نام سازمان به «سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای» تغییر یافت.

ماده ۳ - وزارتخانه‌های مسکن و شهرسازی و کشور مکلفند، به ترتیب در طرحهای جامع و هادی شهرها، فضاهای مناسب را جهت احداث مساجد یا نمازخانه و امکانات جنبی آن

پیش‌بینی کنند. زمینهای واگذاری از طریق وزارتخانه‌های مسکن و شهرسازی و جهاد سازندگی و شهرداریها با اجازه دولت رایگان خواهد بود.

تبصره ۱ - واگذاری زمین رایگان برای احداث مسجد توسط شهرداریها با اجازه شوراهای شهر یا وزارت کشور به قائم‌مقامی از شورای شهر خواهد بود.

تبصره ۲ - وزارت جهاد سازندگی و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی موظفند در طرحهای هادی روستاها، زمین مناسب را برای احداث مسجد یا نمازخانه پیش‌بینی نمایند.

- طرح جامع شهری (Master Plan) را می‌توان سیستمی دانست که خط مشی اصولی و کلی سیاست‌های شهری را تعیین می‌کند. طرح جامع شهر، عبارت است از طرح بلند مدتی که در آن نحوه استفاده از اراضی و منطقه بندی مربوط به حوزه های مسکونی، صنعتی، خدماتی، اداری و...، تأسیسات و تجهیزات شهری و نیازمندی های عمومی شهری، خطوط کلی اتباطی و سطح لازم برای ایجاد تأسیسات، تجهیزات و تعیین محدوده های نوسازی، بهسازی و... تعیین می شود. به عبارت دیگر طرح جامع شهری را می‌توان سیستمی دانست که خط مشی اصولی و کلی سیاست‌های شهری را تعیین کرده و اغلب در مورد شهرهای بزرگ و شهرهایی که بیش از ۲۵۰۰۰ نفر جمعیت دارند تهیه می‌گردد.

- طرح هادی روستا طرحی است که ضمن ساماندهی و اصلاح بافت موجود، میزان و مکان گسترش آتی و نحوه ی استفاده از زمین برای عملکردهای مختلف از قبیل مسکونی، تولیدی، تجاری و کشاورزی، و تأسیسات و تجهیزات و نیازمندیهای عمومی روستا را برحسب مورد در قالب مصوبات طرحهای ساماندهی فضا و سکونتگاههای روستایی یا طرحهای جامع ناحیه ای تعیین می نماید.

- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در تاریخ ۲۱ فروردین سال ۱۳۵۸ به فرمان امام خمینی (ره) به منظور تأمین مسکن محرومان و متولی توسعه و عمران روستاهای کشور و ساخت واحدهای مسکونی شهرها تشکیل گردید. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در زمره ی نهادها و موسسات عمومی غیر دولتی است که زیر نظر مقام ولایت فقیه قرار دارد. (رک: قانون فهرست نهادها و موسسات عمومی غیر دولتی مورخ ۱۳۷۳/۴/۱۹ و قانون ۱۳۷۷/۶/۱۳)

- «در راستای اصلاح و بهسازی تشکیلات دولت و به منظور فراهم آوردن موجبات توسعه پایدار کشاورزی و منابع طبیعی ... وزارتخانه های کشاورزی و جهاد سازندگی ادغام و وزارت جهاد کشاورزی با کلیه اختیارات و

وظایف که وزارتخانه های مذکور به موجب قوانین و مقررات دارا بوده اند تشکیل می گردد.» (قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی)

ماده ۴ - کلیه دستگاههای ارایه دهنده خدمات شهری موظفند، مجوز احداث و راه اندازی آن قسمت از واحدهای خدماتی متعلق به مساجد از قبیل (مرکز فرهنگی هنری، کتابخانه، خانه روحانی) را که درآمدهای آن به طور مستقیم صرف هزینه های جاری و عمرانی مسجد می شود، بدون اخذ وجه صادر نمایند. در مورد شهرداریها عدم دریافت هزینه های صدور مجوز به تشخیص شورای شهر خواهد بود.

- در صورت تمایل شهرداری تهران می تواند نسبت به اعمال حمایت های مالی، پشتیبانی، خدماتی و تجهیزاتی در ایجاد و مرمت، بازسازی، نوسازی و بهینه سازی مساجد و نمازخانه های عمومی در شهر تهران و تمهید زمینه های لازم با رعایت اصل توزیع عادلانه در مقیاس های جغرافیایی مختلف از طریق دستورالعمل های مشخص اقدام ورزد. (بند ج ماده ۱ مصوبه «چگونگی مشارکت شهرداری تهران در ساماندهی وضعیت مساجد در شهر تهران» مورخ ۱۳۸۳/۱۰/۱ شورای اسلامی شهر تهران).

- شهرداری تهران می تواند در صورت لزوم نسبت به ساخت مساجد در مناطق شهری که با کمبود فضاهای مذکور مواجه هستند و یا مشارکت دیگر دستگاههای اجرایی ذیربط و بخشهای غیر دولتی اقدام نماید. (تبصره یک ماده ۳ مصوبه «چگونگی مشارکت شهرداری تهران در ساماندهی وضعیت مساجد در شهر تهران» مورخ ۱۳۸۳/۱۰/۱ شورای اسلامی شهر تهران).

ماده ۵ - کلیه دستگاههای اجرایی ذیربط موظفند، نسبت به احداث و نگهداری مساجد یا نمازخانه در دانشگاهها، پادگانها، شهرکها و مجتمع های بزرگ صنعتی، کشاورزی و تولیدی، خدماتی، مجموعه های رفاهی، مجموعه های ورزشی و پارکها - حسب مورد - اقدام نمایند.

- کلیه وزارتخانه ها، موسسات دولتی، موسسات یا نهادهای عمومی غیر دولتی، شرکتهای دولتی و کلیه دستگاههایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانکها و بیمه های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می شوند. (ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری)

ماده ۶ - وزارت مسکن و شهرسازی مجاز است، در شهرهای جدید از طریق شرکت عمران شهرهای جدید و در پروژه‌های آماده‌سازی بزرگ از طریق سازمان ملی زمین و مسکن و با بهره‌گیری از شیوه مشارکت و تأمین بخشی از منابع ریالی مورد نیاز (که در بودجه سنواتی آن پیش‌بینی می‌شود) نسبت به احداث مسجد اقدام نماید.

تبصره ۱ - هزینه‌های انجام شده از درآمدهای مشمول مالیات شرکت عمران شهرهای جدید و سازمان ملی زمین و مسکن کسر می‌شود.

تبصره ۲ - تجهیز و نگهداری این مساجد بر عهده هیأت‌های امناء، سازمان تبلیغات اسلامی (صندوق عمران مساجد، مراکز رسیدگی به امور مساجد) و سازمان اوقاف و امور خیریه - حسب مورد - می‌باشد.

- مرکز رسیدگی به امور مساجد در زمره نهادها و مراکز وابسته و مرتبط با دفتر مقام معظم رهبری می‌باشد. (نامه دفتر مقام معظم رهبری، به تاریخ ۱۳۸۷/۱۱/۲۶)

- اعضای هیأت امناء مسجد، ماهیتاً معاونین و بازوان اجرایی مدیر مسجد (امام جماعت) محسوب گردیده و به منظور تقسیم کار و سازماندهی اداره صحیح مسجد، هر یک مسئول انجام بخشی از امور مسجد خواهند بود.

- اعضای هیأت امنای مسجد، از میان نمازگزاران، توسط مدیر مسجد انتخاب و جهت تأیید صلاحیت و صدور حکم رسمی به «مرکز رسیدگی به امور مساجد» معرفی می‌شوند. اعضای هیأت امناء در مقابل امام جماعت، نمازگزاران و متولی، پاسخگویی مسایل حوزه مأموریت خود می‌باشند.

- بر اساس تفاهم نامه میان ریاست مرکز رسیدگی به امور مساجد و مدیر کل اوقاف و امور خیریه استان تهران، من بعد، ائمه جماعت مساجد، «امین موقوفه» محسوب می‌گردند.

ماده ۷ - وزارتخانه‌های نفت، نیرو و پست و تلگراف و تلفن و شرکتهای تابعه آنها موظفند حق انشعاب آب، برق، گاز و هزینه مراسلات مساجد را به استثنای مراکز تجاری مربوط به صورت رایگان و هزینه مصرف مساجد را با نازلترین تعرفه محاسبه کنند.

- در سال ۱۳۸۲ همزمان با تصویب لایحه تغییر وظایف و نام وزارت پست و تلگراف و تلفن به «وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات» توسط مجلس شورای اسلامی و با توجه به تغییر ساختار شرکت مخابرات ایران، مجموعه قوانین و وظایف و اختیارات جدید این وزارتخانه تدوین و تصویب شد.

ماده ۸ - وزارت جهاد سازندگی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و سازمان اوقاف و امور خیریه موظفند، با استفاده از اعتبارات پیش‌بینی شده در بودجه‌های سنواتی و امکانات فنی و تجهیزات خود و کمک‌های مردمی با هماهنگی سازمان تبلیغات اسلامی (صندوق عمران مساجد) نسبت به ساخت، بازسازی و زیباسازی مساجد در مناطق مرزی و روستایی حسب مورد اقدام کنند.

تبصره - تعیین نقاط مورد نیاز ساخت مسجد به تشخیص کمیته‌ای مرکب از نمایندگان وزارت جهاد سازندگی و سازمان تبلیغات اسلامی و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و امام جمعه و فرماندار خواهد بود.

ماده ۹ - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف است، با استفاده از اعتبارات پیش‌بینی شده در بودجه سالانه خود، برای تکمیل و تعمیر و تجهیز مساجد کمک نماید.

ماده ۱۰ - سازمان تبلیغات اسلامی (صندوق عمران مساجد) و وزارت مسکن و شهرسازی (سازمان زمین و مسکن) موظفند، ضوابط لازم‌الرعایه درمکان یابی، طراحی و به‌طورکلی الگوی ساخت، تعمیر و زیبا سازی مساجد را تهیه و به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری برسانند. کلیه دستگاه‌های مذکور در این تصویب‌نامه و سایر دستگاه‌های صادر کننده مجوز ساخت مساجد، ملزم به رعایت مفاد آن می‌باشند.

تبصره - خدمات تحقیق و مطالعه فنی مورد نیاز جهت اجرای بند فوق براساس توافق فی‌مابین صندوق عمران مساجد و سازمان ملی زمین و مسکن انجام خواهد شد.

- به موجب ماده ی (۱) قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران (مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۲۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی)، برای هماهنگ کردن برنامه های شهرسازی به منظور ایجاد محیط زیست بهتر برای مردم همچنین بمنظور اعتلای هنر معماری ایران و رعایت سبک‌های مختلف معماری سنتی و ملی و ارایه ی ضوابط و جنبه های اصیل آن با در نظر گرفتن روش‌های نوین علمی و فنی و در نتیجه یافتن شیوه های اصولی و

مناسب ساختمانی در مناطق مختلف کشور با توجه به شرایط اقلیمی و طرز زندگی و مقتضیات محلی، شورای عالی شهرسازی و معماری ایران تأسیس می شود.

ماده ۱۱ - سازمان میراث فرهنگی کشور موظف است، نسبت به حفظ، احیا و مرمت مساجد قدیمی ثبت شده که جزو میراث فرهنگی کشور هستند، ازمحل اعتبارات پیش بینی شده در ردیف خاصی به این منظور، با اولویت ویژه اقدام نماید.

- در جلسه علنی ۲۳ دی ماه سال ۱۳۸۲ مجلس شورای اسلامی، سازمان های میراث فرهنگی ایرانگردی و جهانگردی از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتزع و بعد از ادغام آن ها سازمان میراث فرهنگی و گردشگری با کلیه اختیارات زیر نظر ریاست جمهوری تشکیل گردید. همچنین با تصویب شورای عالی اداری در یکصد و سی امین جلسه مورخ ۱۳۸۵/۱/۱۶، به منظور تقویت و توسعه صنایع دستی کشور و ایجاد هماهنگی با سیاست های توسعه صنعت گردشگری سازمان صنایع دستی ایران با تمام وظایف، اختیارات، مسئولیت های قانونی، داراییها، تعهدات، اعتبارات، امکانات و نیروی انسانی از وزارت صنایع و معادن منتزع و در سازمان میراث فرهنگی و گردشگری ادغام شد و نام آن به سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تغییر یافت.

ماده ۱۲ - سازمان تبلیغات اسلامی (صندوق عمران مساجد) موظف است، با همکاری سازمان تأمین اجتماعی نسبت به تهیه طرح تأمین اجتماعی خادمان مساجد اقدام و برای بررسی های بعدی به دولت ارایه کند.

- سازمان تبلیغات اسلامی نهادی است دینی و فرهنگی است که دارای شخصیت حقوقی مستقل بوده و در اجرای فرمان حضرت امام خمینی (ره) در سال ۱۳۵۸ تأسیس گردید.

- خادم مسجد مسئول انجام امور خدماتی مسجد می باشد. وی با معرفی امام جماعت به مرکز رسیدگی به امور مساجد (پس از گزینش و تأیید مرکز) به رسمیت شناخته خواهد شد.

- چنانچه خادم توسط هیأت امناء و یا متولی انتخاب شود، باید به تأیید امام جماعت و مرکز رسیدگی به امور مساجد نیز برسد.

ماده ۱۳- سازمان برنامه و بودجه موظف است، نسبت به پیش بینی اعتبار لازم در بودجه های سنواتی کشور به منظور کمک به مساجد اقدام کند و موارد یاد شده در این تصویب نامه را در موافقت نامه های مبادله شده با دستگاه های اجرایی منظور کند.